

Shri Greater Bombay Vardhman Sthanakvasi Jain Mahasangh

Conducted

MATUSHRI MANIBEN MANSI BHIMSHI CHHADVA DHARMIK SHIKSHAN BOARD

Website : jainshikshan.org

E-mail : jainshikshanboard@gmail.com

૧૧ ઓગસ્ટ ૨૦૧૯ - ઉત્તર પેપર - ગુણ - ૧૦૦

સર્ટીફિકેટ કોર્સ શ્રેણી - ૧૧

પ્ર. ૧. (ક) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો (કોઈપણ ૩) (૧૫)
(૯)

૧. કરણ કોટી વગરનું ૧૨મું વ્રત તેના અતિચાર
 - (૧) સચિત્ત નિક્ખેવણયા - અચેત વસ્તુમાં સચેત વસ્તુ નાખીને જેમ કે ખમણ પર કોથમીર (ધાણા) ચુરમાના લાડવા પર ખસખસ છાંટેલ હોય.
 - (૨) સચિત્ત પેહણયા - અચેત વસ્તુને સચેત વસ્તુથી ઢાંકી હોય.
 - (૩) કાલાઈક્કમે - વસ્તુનો કાળ વીતી ગયા પછી બગડેલી વસ્તુ વહોરાવી હોય.
 - (૪) પરોવએસે - પોતે સુઝતો હોવા છતાં બીજાને વહોરાવવાનું કહ્યું હોય.
 - (૫) મચ્છરિયાએ - દાન આપી અહંકાર કર્યો હોય.
૨. અભગ્ગો - અભગ્ગ ભાંગે નહિ. અવિરાહિયો - અવિરાહિયો એટલે વિરાધના રહિત અખંડિત.
૩. સમ્યક્જ્ઞાન - દર્શન ચારિત્રની પ્રાપ્તિ માટે ૩ ગુપ્તિ, ૪ કષાયનો ત્યાગ, શ્રાવકના ૫ અણુવ્રત, ૩ ગુણવ્રત અને ૪ શિક્ષાવ્રત એ ૧૨ વ્રત સંબંધી લાગેલા દોષો માટે સંક્ષિપ્ત પ્રતિક્રમણ રૂપ છે. માટે
૪. છઠ્ઠા વ્રતમાં દિશાની મર્યાદાના પચ્ચક્રખાણ યાવત્ જીવનના છે. જ્યારે દસમાં વ્રતમાં એક અહો રાત્રી માટે એ દિશાઓથી ક્ષેત્ર મર્યાદા ઘટાડવાની હોય છે.

(ખ) માત્ર સંખ્યા લખો. (૨)

૧. ૬
૨. ૩૨
૩. ૮
૪. ૫
૫. ૭૫
૬. ૮

(ગ) નીચેના શબ્દના અર્થ અને પાઠનું નામ લખો. (૨)

૧. આંખ, મુખ, હાથ આદિથી કુચેષ્ટા કરવી. - ૮મું વ્રત
૨. છેલ્લા (સંથારો - સંલેખના સૂત્ર)
૩. મિથ્યાત્વીના મતની ઇચ્છા કરવી. (પાંચમો પાઠ દર્શન સમ્યક્ત્વ)
૪. કર્યા હોય - પાઠ - ૨ સંક્ષિપ્ત પ્રતિક્રમણ - સૂત્ર

(ઘ) નીચેના અર્થના મુળ શબ્દ લખો. (૨)

૧. મણંત ૨. સમયં
૩. અપરિસુધ્ધં ૩. આઉટ્રિણ પસારણાએ

પ્ર. ૨. (ક) ગુણસ્થાનના થોકડાના આધારે જવાબ લખો. (૪૦)
(૧૨)

૧. ૧ થી ૧૪
૨. ૨૦, ૫ તિર્યચ પંચેન્દ્રિયના + ૧૫ કર્મભૂમિના પર્યાપ્તા
૩. ૨ ગુણ (૬ અને ૭)
૪. આર્તધ્યાન ૧ થી ૬ . ધર્મધ્યાન ૪ થી ૭ ગુણ સુધી
૫. અસંખ્યાના જીવના ગુણસ્થાન ૪. ૨ થી ૫ ગુણ.
૬. ૧૧ ગુણ ન સ્પર્શ ૩, ૫ થી ૧૪ ગુણ
૭. ત્રણ ગુણ સ્થાન પમું, ૬હું, ૧૩મું ગુણ સ્થાન

(ખ) એક વાક્યમાં જવાબ લખો. (૭)

૧. ૧ થી ૬ ગુણ
૨. એક ૧ લું
૩. ૧ ગુણ બીજુ ગુણ સ્થાન
૪. ૧ થી ૧૪ ગુણ સ્થાન સુધી
૫. જઘન્ય બીજા ભવે મોક્ષે જાય. ઉત્કૃષ્ટ - અનંતકાળ ભ્રમણ કરે છે.
૬. ૧૨માં ગુણસ્થાન સુધી.
૭. ૧ અને ૩જા ગુણ સમકિત ન હોય.

ગ) યોગ્ય જોડી ગોઠવો. (૬)

અ	બ
૧. ઉપશમભાવના ગુણસ્થાનક	૧) ૪ થી ૧૧ ગુણસ્થાનક
૨. વિભંગ જ્ઞાનના ગુણસ્થાનક	૨) ૧ લું અને ૩ જી ગુણસ્થાનક
૩. શુકલ ધ્યાનના ગુણસ્થાનક	૩) ૮ થી ૧૪ ગુણસ્થાનક
૪. વેદનીય કર્મની સત્તાના ગુણસ્થાનક	૪) ૧ થી ૧૪ ગુણસ્થાનક
૫. મોહનીય કર્મનો ઉદય	૫) ૧ થી ૧૦ ગુણસ્થાનક
૬ સંઘયણ લાભે	૬) ૧ થી ૭ ગુણસ્થાનક

ઘ) માગ્યા પ્રમાણે લખો કોઈપણ (પાંચ) (૧૫)

૧. જે ગુણસ્થાનનું નામ અયોગી કેવળી ગુણ સ્થાન.
લક્ષણ — જે ગુણસ્થાનમાં કેવળજ્ઞાનીના યોગનો સંપૂર્ણ નિરોધ થઈ જવાથી અયોગી અવસ્થા પ્રાપ્ત થાય છે. તેને અયોગી કેવળી ગુણસ્થાન કહે છે.
૨. પ્રમત સંયતિ ૬હું ગુણસ્થાન છે. જે પાપ વ્યાપારથી વિધિપૂર્વક સર્વથા નિવૃત્ત થઈ જાય છે. તે સંયતિ, પરંતુ પ્રમાદનું સેવન કરે તે પ્રમત સંયતિ.
૩. ૧) અનાદિ કાળનાં મિથ્યાત્વી. (અવ્યવહાર રાશીના, વ્યવહાર રાશીના કુષ્ણપક્ષ કે શુકલપક્ષી)
૨) મિશ્ર ગુણસ્થાનેથી પાછા ફરેલાં,
૩) ઉપશમ સમકિતથી પાછાં ફરેલાં,
૪) ક્ષયોપક્ષમ સમકિતથી પાછા ફરેલાં (પડિવાઈ સમકિત) જીવો મિથ્યાત્વના ગુણ સ્થાને હોય છે.
૪. અનિવર્તિભાદર ગુણનો નંબર ૮મો છે. તેનું ફળ - આ ગુણસ્થાનક એક ભવમાં જઘન્ય એકવાર ઉત્કૃષ્ટ નવ વાર આવે. તે જીવ જઘન્ય તેજ ભવે ઉત્કૃષ્ટ ત્રીજે ભવે મોક્ષે જાય.

૫. સમકિતિ જીવ સાત બોલનું આયુષ્ય બાંધે નહીં.
 ૧) નરકનું આયુષ્ય ૨) તિર્યચનું આયુષ્ય ૩) ભવનપતિનું આયુષ્ય ૪) વાણવ્યંતરનું આયુષ્ય
 ૫) જ્યોતિષીનું આયુષ્ય ૬) સ્ત્રીવેદ ૭) નપુંસકવેદ
૬. મજ્જ વિષયકસાયા નિદ્રા, વિકલા ય પંચમી ભણિયા, એ એ પંચપ્પમાયા જીવા પાંડિત સંસારે।।
 પાંચ પ્રમાદ જીવને સંસારમાં પાડે છે. ૧) મદ્ય, ૨) વિષય ૩) કષાય ૪) નિદ્રા ૫) વિકથા

પ્ર. ૩ (ક) જીવ પરિણામ પદ અજીવ પરિણામ પદના આધારે જવાબ લખો.

(૧૫)

(૧૦)

- સંસ્થાન એટલે આકાર ઓછામાં ઓછા બે પ્રદેશી સ્કંધથી અનંતા પ્રદેશી સ્કંધમાં પાંચમાંથી કોઈ એક સંસ્થાન હોય છે.
 (૧) પરિમંડળ - ચૂડી આકારે (૨) વટ્ટ - રૂપિયાનો સિક્કો કે લાડવા આકારે. (૩) ત્રંસ - ત્રિકોણ આકારે (૪) ચઉરસ - ચોરસ આકારે (૫) આયત - લાકડી આકારે.
- જીવની ગતિ વગેરેની પર્યાયના પરિવર્તનથી થવાવાળી અવસ્થાને જીવ પરિણામ ૧૦ પ્રકારના છે.
 ૧) ગતિ, ૨) ઇન્દ્રિય, ૩) કષાય, ૪) લેશ્યા, ૫) યોગ, ૬) ઉપયોગ, ૭) જ્ઞાન, ૮) દ્રષ્ટિ ૯) ચારિત્ર ૧૦) વેદ.
- અજીવ પુદ્ગલ ૫ પ્રકારે ભેદાય છે.
 ૧) ખંડભેદ, ૨) પ્રતરભેદ, ૩) ચૂર્ણભેદ, ૪) અનુતટિકાભેદ, ૫) ઉત્કારિકા ભેદ.
- ખરબચડો - પગની એડી, ૨) સુંવાળો - તાળવું, ૩) હલકો - વાળ, ૪) ભારે - હાડકા, ૫) ઠંડો - કાનની બૂટ, ૬) ગરમ - કલેજ, ૭) રૂક્ષ-જીભ, ૮) સ્નિગ્ધ - આંખની કીકી

(ખ) ખાલી જગ્યા પૂરો.

(૨)

- ૫૦
- અજીવ
- ૧૦
- ૩૨

(ગ) જવાબ લખો.

- અજીવ દ્રવ્ય પાંચ છે. ધર્મ, અધર્મ, આકાશ, કાળ અને પુદ્ગલ. પ્રથમ ચાર અરૂપી છે. માત્ર પુદ્ગલ જ રૂપી છે.

પ્ર. ૪ ક) સંસ્કાર વિભાગના આધારે લખો.

(૧૦)

- ૧) માલિકી ભાવને છોડું, આવશ્યકતાને ઘટાડું.
 ૨) ઇચ્છાઓને ઘટાડું, અપેક્ષાઓને તોડું.
 ૩) સમયની પકડના રાખું, સમય ક્ષેત્ર સંયોગ અને કામ બદલું.
 ૪) વસ્તુ ઓછી વધુ ન ચલાવું, તો શરીર મન અને આત્માનું નુકશાન થાય.
- ઇચ્છા થાય છે. આપણા મોહ પ્રમાણે, અને ઇચ્છાઓ પુરી થાય છે. આપણા પુણ્ય પ્રમાણે, ઇચ્છા તો આકાશ સમાન અનંત છે. માટે ઇચ્છા ઘટાડી દઉં.
 ઇચ્છાઓ વસ્તુઓની વધારે હોય છે. અપેક્ષાઓ વ્યક્તિ પાસેથી વધારે હોય છે. અપેક્ષા પ્રમાણે કોઈ કામ ન કરે. પોતાનું ધાર્યું ન કરે તેની અપેક્ષાઓ તૂટે. ગુસ્સો આવે. સુખી થવું હોય તો અપેક્ષા કોઈની રાખવી નહીં. અપેક્ષા નહીં તો ક્રોધ નહીં.
- ૧) મને જે મલ્યું તે મારું નથી, પહેલાં હતું નહીં, પછી રહેવાનું નથી.
 ૫. આત્મ પ્રશંસા ના કરું, પરનિંદા ના સાંભળું.
 ૬. હુકમો ન ચલાવું, પરિસ્થિતિ સ્વીકારું.

૭. યોગ્ય પાત્રને પ્રોત્સાહન આપું, પુણ્યને પડછાયો માનું.
૮. પ્રશંસાને કીચડ માનું ! વિનયને વર્ધમાન બનાવું.
૪. ૧. પુત્રના અવિનીત ભાવથી તેમનાં પર દ્વેષ કરી નવાં કર્મ ન બાંધું.
૨. મારાં જ અનાદેય કર્મનો ઉદય છે. મેં જ ધર્મ સંસ્કારો આપવામાં ઉણપ રાખી છે. તેથી માનતા નથી સામે થાય છે.
૩. મારામાં વિનયના સંસ્કાર ન હતાં કદાચ તેનું જ આ પરિણામ છે.
૪. મારે સમભાવ કેળવી જાતને સુધારવાની છે.
૫. પાંચમાં આરામાં મારો જન્મ થયો એનો અર્થ જ છે મારા એટલાં સારા પુન્ય છે જ નહિં, માટે જ પુત્ર કે પુત્રવધુ પાસે મારે અપેક્ષા ન રાખવી.

ખ) ખાલી જગ્યા પૂરો (કોઈપણ ચાર)

(૨)

૧. અભિમાન
૨. સમભાવ
૩. આત્મ કલ્યાણ
૪. અમી દષ્ટિથી
૫. ગરમા ગરમ

પ્ર. ૫ ક) યોગ્ય શબ્દવડે ખાલી જગ્યાપૂરો (કથાના આધારે)

(૧૦)

૧. રાજગૃહી
૨. આસક્તિનો
૩. મોક્ષથી
૪. સુસ્થિત
૫. દક્ષિણ
૬. અશ્વ રૂપધારી

ખ) કથાના આધારે જવાબ લખો.

૧. બંને માર્કંદે પુત્રોમાંથી જિનપાલે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુ પછી સુધર્મ કલ્પમાં બે સાગરની સ્થિતિવાળા દેવ રૂપે ઉત્પન્ન થયા.
૨. રેવતીએ દારૂના નશામાં ઉન્મત બની મહાશતકને કહેવા લાગી ધર્મ પુણ્ય સ્વર્ગ તથા મોક્ષની કામના, ઇચ્છા અને ઉત્કંઠા રાખનારા શ્રમણો પાસે મહાશતક ! તમે મારી સાથે મનુષ્ય જીવનના વિપુલ વિષય સુખ કેમ ભોગવતા નથી ? હે દેવાનું પ્રિય ! તમે. ધર્મ, પુણ્ય સ્વર્ગ તથા મોક્ષથી શું પ્રાપ્ત કરશો ? તમને વ્રત પાલનના ફળ સ્વરૂપે વિલાસથી અધિક શું મળશે ?

પ્ર. ૬ કાવ્યની કડી પૂર્ણ કરો ?

(૧૦)

૧. પરમેશ્વરનો ડર ના લાગે, ના ડર છે પરભવનો,
જીવતર એળે છે. તોયે પણ, ખ્યાલ નથી આ ભવનો,
રંગરાગની પાછળ આવે, જે આરો રડવાનો રોજ કરું હું પાપ
૨. રાંધી સંગમે ચરણોમાં ખીર, તોયે. અડગ રહ્યાં મહાવીર,
જેની સમતાનાં ગાન, મળે જગતમાં માન, મહાસંત ક્યારે થઈ શું ?
૩. લડતો તો ને પડતો 'તો વળી ચોધારે રડતો' તો,
દૂઃખથી બચવા માર્ગ ત્યાં, એકેય ના જડતો તો,
વૈતરણીનાં પાણી પીવા ત્યાં, હવે નથી જવું નારેના...
૪. લોકો કહે છે ધનથી જીવાય છે, વીતરાગ કહે છે. જ્ઞાનથી જીવાય છે
જ્ઞાનને ઠોંસ કરવા દુનિયાથી, જુદું જીવવું છે ભ્રમમાં

- હું તો માનું છું, હું જે સમજુ છું. જ્ઞાની કહે છે. ભ્રમમાં જીવે છે. તું...
૫. શત્રુ મિત્રમાં ઘરું સમભાવ, ઘરું સંવેગ નિર્વેદભાવ,
બહુ સમતાધારી, વહે વીરની વાણી... મહાસંત ક્યારે થઈ શું.....

જય જિનેદ્ર